

Een liberaal tegengeluid

Houding van Haagse politiek jegens film van Wilders doet afbreuk aan scherpe afbakening tussen vrijheid van meningsuiting en respect voor de medemens

Sammy van Tuyl

Dankzij de houding van het kabinet en de meeste Haagse politieke partijen geniet de film van Geert Wilders over de islam een ongekend grote voorpubliciteit. Helaas worden met de houding van de Haagse politici noch de vrijheid van meningsuiting noch het Nederlands belang gediend. Aangezien er geen echt liberale partijen meer in de Tweede Kamer vertegenwoordigd zijn, is het tijd een liberaal geluid te laten horen.

Vanuit liberale optiek staan in deze kwestie twee begrippen centraal: vrijheid van meningsuiting en respect voor de medemens. Waar het in de Haagse politiek aan ontbreekt is een scherpe afbakening van de verhouding tussen deze twee.

Laat ik vooropstellen dat er geen enkele reden is om welke bevolkingsgroep dan ook moedwillig te kwetsen, laat staan de aanhangers van een religie als de islam, die veel hoogstaande culturen heeft voortgebracht. Maar dat is niet aan de orde. De vraag die zich nu voordoet is of Geert Wilders, als lid van de Tweede Kamer, het recht heeft een film te maken die mogelijk — niemand heeft de film immers al gezien — kwetsend is.

De ministers Verhagen en Hirsch Ballin hebben vorige week druk op Wilders uitgeoefend om van zijn film af te zien. Premier Balkenende deed dat namens het hele kabinet iets subtieler, maar zijn verklaring kwam in feite op hetzelfde neer.

Onder omstandigheden kan dit als een ontoelaatbare inmenging in de vrijheid van meningsuiting worden gezien; het past in het beleid van betutteling dat nu eenmaal eigen is aan het kabinet Balkenende 4. Politici als Mark Rutte en Femke Halsema steunen het kabinetsstandpunt.

Om duidelijk aan te tonen hoe verkeerd het kabinetsbeleid is — met kennelijk brede steun in de Kamer — is het goed om de huidige situatie met betrekking tot de film van Geert Wilders te vergelijken met *Submission*, de film die Ayaan Hirsi Ali in 2004 samen met Theo van Gogh maakte.

Submission was een film die duidelijk kwetsend was voor moslims. Van de film van Wilders is dat nog niet zeker, maar laten wij veronderstellen dat dat zo is. Een essentieel verschil is evenwel de politieke context.

Hirsi Ali was een in haar partij, de VVD, vooraanstaande politica. De VVD nam bovendien op dat moment deel aan de regeringscoalitie en de film *Submission* is uitgebracht na voorafgaande vertoning aan de vice-premier en de minister van Binnenlandse Zaken, die — geheel ten onrechte — geen reden zagen de film tegen te houden, en deze vermoedelijk zelfs toejuichten. Wanneer een politicus onder deze omstandigheden een film uitbrengt geeft dat, zo het niet de schijn heeft van een kabinetsstandpunt, op zijn minst de indruk dat daarmee een breed in de Nederlandse samenleving gedragen visie wordt verwoord. Een hele bevolkingsgroep wordt daarmee gestigmatiseerd.

Met de film van Wilders ligt dat geheel anders. De partij van Wilders vertegenwoordigt slechts zes procent van het electoraat, draagt geen regeringsverantwoordelijkheid en neemt extreme standpunten in, waar doorgaans vrijwel alle andere partijen afstand van nemen.

Wanneer Wilders' partij uitlatingen doet — via geschriften, film of anderszins — die kwetsend zijn voor anderen, is het voor de regering en andere partijen voldoende om op de feiten te wijzen en eenieder zal begrijpen dat de kwetsende uitlatingen slechts voor rekening van een kleine minderheid van de Nederlandse bevolking komen. Maar deze minderheid moet wel het recht hebben haar mening te uiten. De minderheid de mond proberen te snoeren — ook indirect via een moreel appel op verantwoordelijkheid — komt neer op het beperken van de vrijheid van meningsuiting.

Het ironische is dat wat Balkenende in 2004 had moeten doen, hij nu juist moet nalaten.

In 2004 had hij krachtig afstand moeten nemen van een voor een deel van de Nederlandse bevolking kwetsende film. Hij had hier pal moeten staan voor de door hem zo gekoesterde waarden en normen en op zijn minst zijn vice-premier ter verantwoording moeten roepen. In 2004 heeft hij dat nagelaten. Nu probeert hij die omissie goed te maken, wederom ten onrechte.

Met dit verkeerde beleid maakt Balkenende het voor Nederland veel erger dan nodig zou zijn. Door een bij voorbaat vergeefs beroep te doen op de 'verantwoordelijkheid' van Wilders geeft hij aan de moslimgemeenschap in binnen- en buitenland de indruk dat hier iets ernstigs aan de hand is. Het Nederlands belang is daar in het geheel niet mee gediend.

Waar Balkenende in 2004 had moeten optreden, zou hij nu juist de zaak in juiste proporties moeten brengen en zeggen dat er niets aan de hand is.

De houding van het kabinet getuigt niet alleen van politieke lafheid door — hetgeen sommigen beweren — in deze te capituleren voor dreigingen met geweld. De lafheid heeft ook te maken met de binnenlandse politieke verhoudingen. In 2004 was er enige politieke moed voor nodig geweest de

coalitiepartner ter verantwoording te roepen. In het geval Wilders is het goedkoop en gemakkelijk om met consensus van vrijwel de gehele Kamer hem proberen de mond te snoeren door een beroep te doen op zijn verantwoordelijkheid.

In beide gevallen staan liberale waarden onder druk: in 2004 het respect voor het islamitische deel van de bevolking, in 2008 de vrijheid van meningsuiting.

Sammy van Tuyl is voorzitter van de Liberaal Democratische Partij.